

Landskapsanalyser som komplement till varandra

– Med Ultunas kulturhistoria som exempel

Alice Johnn

Kandidatarbete 15 hp
Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna
Institutionen för stad och land
Uppsala 2019

Titel: Landskapsanalyser som komplement till varandra – Med Ultunas kulturhistoria som exempel

Engelsk titel: Landscape analyses as a complement to each other – With Ultuna's cultural history as example

© Alice Johnn

Handledare: Antoinette Wärnbäck, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Lena Steffner, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0861, Självständigt arbete i landskapsarkitektur

Kursansvarig institution: institutionen för stad och land

Program: Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna

Nyckelord: Kulturhistoria, landskapsanalys, kulturvärden, SWOT, DIVE

Omslagsbild: Fotografi av äldre och nyare bebyggelse på Ultuna. Av Alice Johnn.

Alla bilder i arbetet används med erforderliga tillstånd.

Publiceringsår: 2019

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Det finns idag en problematik i svenska kommuner hur ett kulturhistoriskt landskap ska värderas och förvaltas. Kulturhistoria är en plats historiska sammanhang som berättar om hur platsen förändrats med samhället till vad den är idag. Ultuna har en lång historia av jord- och lantbruk samt utbildning. Uppsala Kommun har en vision till 2050 där Gottsunda-Ultuna är en av fyra framtida stadsnoder. Stadsnod innebär att fler bostäder och verksamheter ska etableras på platsen som ett komplement till stadskärnan. Detta kan komma att innebära stora förändringar för Ultuna i framtiden som kan påverka dess kulturhistoria. Riksantikvarieämbetet har lagt fram ett förslag på en landskapsanalys med fokus på kulturhistoria som hjälpmedel vid landskapsanalyser eller värderingar – DIVE. I arbetet kompletterades resultatet av en DIVE-analys av Ultuna, Uppsala, med en SWOT-analys av samma plats. SWOT valdes som kompletterande metod till DIVE då metoden har utrymme för större formuleringar och värderingar. Som grund för genomförandet har litteraturundersökningar samt platsobservationer genomförts och analysmetoderna sammanställdes till sist i en utvärderingsmatris. Utvärderingsmatrisen visar att analysmetodernas resultat har både likheter och stora skillnader. Båda analysmetoderna har luckor eller brister i resultatet som kan ha en påverkan på landskapets kulturhistoria. Olika analysmetoder kan därför tänkas användas eller kombineras för ett bredare resultat och valet av analysmetoder kan variera beroende på analysens syfte eller fokus.

Abstract

In Swedish municipalities today, there is a concernment about valuating and preserving landscapes dominated by cultural history. Cultural history is a place's historic context that tells you about the changes the landscape has gone through and that created the landscape we see today. Ultuna has a long history that is characterised by farming and agriculture and education connected with this. Uppsala municipality has a vision for 2050 that Gottsunda-Ultuna is one out of four new city nodes. City node means that the area will grow in housing and operation as a complement to the city centre. This vision may conclude in many changes at Ultuna that can affect its cultural history. Riksantikvarieämbetet has proposed a landscape analysis method with focus on the landscapes cultural history called DIVE. In this paper, the result of a DIVE-analysis was supplemented to the result of a SWOT-analysis of the same place – Ultuna, Uppsala. SWOT was chosen as a supplement to DIVE because of the ability to formulation and valuation. Both analyses were made with a literature search and observations at Ultuna as background and base. The result was put together and compared in an evaluation matrix. The evaluation matrix shows that DIVE and SWOT have both differences and similarities. The methods of analysis had different focuses and methods, but also gaps that may affect the future and preservation of a landscape with rich cultural history. To cover gapes that may occur can two or more analyses be combined to create a transparent result and depending on the analysis purpose.

Innehåll

Introduktion	5
Syfte	6
Frågeställning.....	6
Metod	6
Litteraturstudie	6
Val av område och avgränsning	7
Platsobservationer	7
Enkät.....	7
Landskapsanalyser	8
Landskapsanalys – DIVE	8
Landskapsanalys – SWOT	9
Utvärderingsmatris	10
Området	10
Begrepp och förkortningar	11
Litteraturstudie	12
Kulturhistoria i landskapet.....	12
Landskap i förändring	12
Landskapsanalys och kulturhistoria	13
Ultunas historia	13
Resultat.....	14
DIVE-analys	14
Sammanfattning	15
SWOT-analys.....	16
Styrkor	16
Svagheter.....	16
Möjligheter.....	17
Hot.....	17
Utvärderingsmatris	17
Diskussion.....	19
Metoddiskussion	20
Framtida forskning	20
Slutsats	20

Introduktion

I *Kulturarv - tidsmöten* av Margaretha Rossholm Lagerlöf (1998) beskrivs kulturhistoria som ett förhållande mellan nutid och dåtida lämningar och som en bekräftelse samt lärande del av en plats identitet. Man kan även beskriva det som en plats eller ett landskaps historiska sammanhang bestående av händelser och dess efterlämningar (ibid.). Kulturhistoria har enligt Riksantikvarieämbetet (2017a) en stor betydelse för ett hållbart samhälle. Kulturhistoria påverkar samhället på flera plan så som ekonomisk hållbarhet, miljömässiga bidrag samt en social betydelse (Riksantikvarieämbetet 2017a.; Qui & Zhang 2017). Av dessa anledningar är det enligt Riksantikvarieämbetet av stor vikt och intresse att bevara och förvalta kulturhistoriska landskapselement som bidrar till ett hållbart samhälle. Ytterligare en anledning att värna om kulturarv och kulturmiljöer är att de är spår av ett landskaps historia som inte går att ersätta (Qui & Zhang 2017).

Riksantikvarieämbetets rapport *Kulturvärden i planerings- och bygglovsprocesser* (2017b) visar att de flesta kommuner har olika syn på kulturhistoriska värden och hur åtgärder ska vidtas när förändringar sker i landskapet. Det framgår i en annan rapport från Riksantikvarieämbetet (2018) att detta till stor del beror på en osäkerhet i vilka bestämmelser som gäller samt hur en bedömning av kulturhistoriska fynd sker när en juridisk granskning och prövning ska ske. Riksantikvarieämbetet bedömer i samma rapport från 2018 att hanteringen av kulturvärden är otillräcklig. Det finns även en problematik kring åtgärder åt de kulturhistoriska element som inte är dokumenterade eller är bygglovsbefriade (RAÄ 2017b). Enligt kulturmiljölagen är det allas ansvar att värna och vara aktsamma om den kulturmiljö som finns idag (RAÄ 2017a). Detta genom bestämmelser på hur fornfynd, byggnadsminnen och andra historiska fynd ska skyddas (ibid.). Utöver kulturmiljölagen berörs även kulturmiljöer av miljöbalken, plan- och bygglagen samt väglagen, skogsväglagen och järnvägslagen (ibid.). Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag från regeringen att vägleda kommuner i planeringsstadiet för att beskriva och värdera kulturhistoria i landskapet (RAÄ 2017d). Riksantikvarieämbetet har därför tagit fram ett förslag på underlag för kulturmiljöanalyser vid namn DIVE (ibid.).

Det ligger i europeiska landskapskonventionens (ELC) intresse och syfte att de länder som bekräftat landskapskonventionen från 2001 ska analysera och bedöma ett landskaps karaktär och kvaliteter för att kunna bevara, förvalta och planera för publika, lokala och regionala intressen. Dessa analyser bör enligt ELC göras med en förståelse för landskapets historia och tidigare användning. Hänsyn till bristen på kartor och historiska underlag kan dock vara av stor vikt vid landskapsplanering då detta saknas i många regioner eller länder och kan påverka resultat (Brendalsmo, Bøe Sollund, Norderhaug, Stabbetorp 2007).

När ett projekt eller en plan som påverkar ett landskap kan landskapsanalyser användas som kunskapsunderlag (Riksantikvarieämbetet 2017c). En landskapsanalys är en värdering av landskapet som tillsammans med underlagsmaterial och projektets syfte definierar konsekvenser och möjligheter i ett projekt (ibid.). Enligt Antrop (2003) beror en plats helhet på dess element, natur, ålder, ursprung, nytt-

jande och förändringar. Vid en landskapsanalys måste interaktionerna mellan elementen och naturen beaktas (Marcucci 1999). Landskapets historia och förändringar är av största vikt både idag och i framtiden (Antrop 2003). Utan förståelse för ett landskaps historia och processerna, både de positiva och negativa, som förändrat landskapet kan vi inte föreställa oss framtida landskap och landskapsförändringar (Marcucci 1999).

För att kunna förstå och analysera ett landskaps historia är det av stor vikt enligt Brendalsmo, Bøe Sollund, Norderhaug och Stabbetorp (2007) att förstå hur olika resurser i landskap har nyttjats under olika tidsepoker. Det är enligt Qui och Zhang (2017) planerarens jobb att skapa en balans mellan intressen och applicera detta på landskapet under förändring för att bevara platsens kulturhistoria.

Syfte

Syftet med arbetet är att belysa problematiken som finns när landskap och kulturhistoriska element ska värderas. Målet är att lyfta problematiken som finns idag i svenska kommuner kring hanteringen av kulturmiljöer, samt framföra värdet av kulturhistoria i landskapet.

Frågeställning

- » Hur skiljer sig resultatet av landskapsanalyserna DIVE och SWOT i värderingen av Ultunas kulturhistoriska landskap och hur kan dessa metoder komplettera varandra?
- » Hur kan resultatet av landskapsanalyserna kopplas till problematiken kring värderande av kulturhistoriska landskap?

Metod

För att kunna besvara frågeställningen har flera olika metoder använts, både praktiska och teoretiska. Arbetet har baserats på en litteraturstudie, platsobservationer, två landskapsanalyser samt en utvärderingsmatris.

Litteraturstudie

En litteraturstudie har genomförts utifrån Davids och Suttons metod för kvalitativ forskning i boken *Samhällsvetenskapliga metoder* (2016). Litteraturstudien har genomförts för att skapa förståelse och framföra olika synvinklar på landskapets kulturarv samt dagens problematik och brist på kunskap i bevarande och förvaltande av kulturhistoriska miljöer. Det har även genomförts en litteraturstudie med fokus på Ultunas historia som en del av DIVE- och SWOT-analyserna för att skapa förståelse för platsen där landskapsanalyserna genomförts utifrån Thorells metod.

Litteraturstudien har till största del utgått från vetenskapligt publicerade artiklar inom ämnet och rapporter från Riksantikvarieämbetet, samt böcker och litteratur

om Ultuna, Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantbruksinstitutet och Lantbrukshögskolan. De databaser som använts för att hitta artiklar är PRIMO, ProQuest samt Graden, Landscape & Horticulture Index. Sökorden som använts är: "Landscape history", "Landscape valuation", "Cultural history", "Cultural history analysis", "Landscape Architecture analysis" och "Landscape Architecture valuation". Sökord och litteratur valdes enligt David och Suttons metod (2016) utifrån arbetets frågeställning.

Val av område och avgränsning

Ultuna valdes som plats för detta arbete då Ultuna är en del av en tänkt framtida stadsnod i Uppsala (Uppsala Kommun 2016). Området valdes även på grund av dess rika historia samt den stora mängd historiska texter och dokumentationer som finns tillgängligt på SLU Ultunas bibliotek. Det ligger även i SLU:s intresse att växa med fler studenter och utbildningar på Ultuna (Torén 2018). Områdets avgränsning valdes utifrån den litteratur som finns att tillgå samt var historisk aktivitet främst varit centrerad. Utefter detta avgränsas även området av den stadsdelsgräns som finns för Ultuna idag.

Platsobservationer

Tre platsobservationer av Ultuna har vid tre olika tillfällen genomförts på plats. Alla observationer bestod av en timmes lång promenad genom hela Ultuna. Den första observationen genomfördes 2019-04-25, en molnig vardagsmorgon. Den andra observationen genomfördes 2019-04-24, en solig vardagseftermiddag. Den tredje observationen genomfördes den 2019-04-27, en solig helgdag vid lunchtid då. Observationerna genomfördes som grund för analysmetoderna för att ge en blick på hur Ultuna används samt aktiviteter som genomförs på området vid olika tidpunkter. Aktiviteter och rörelse i eller genom området antecknades i punktform och slutligen sammanfattades de tre observationerna. Observationerna genomfördes för att förstå vilka aktiviteter som sker på området och hur besökare nyttjar eller rör sig på platsen.

Enkät

En kortare enkät skickades ut till personer som arbetar med SLU och Ultunas utveckling och projekt. Personerna valdes utifrån dess arbetsuppgifter samt inblandning i olika utvecklingsprojekt inom SLU. Enkäten genomfördes med syfte att få med SLU:s perspektiv av Ultuna. I enkäten ställdes fyra frågor med fokus på Ultuna, SLU och dess framtid och fyra personer medverkade.

- » Vad ser ni för möjligheter med att SLU växer och med detta att Ultunas attraktivitet ökar?
- » Ser ni några möjliga hot mot Ultuna och SLU:s historia och miljö med ett expanderande område?
- » Vad tror ni kan gynna Ultuna och skapa en större variation i rörelse på området samt ett mer attraktivt område? (Exempelvis; Fler byggnader tillhörande SLU, affärer, bostäder)

- » Hur tror ni Ultuna mark kommer påverkas av en större rörelse och utveckling i samband med att fler företag finner marken attraktiv och etablerar sig i området?

Svaren från enkäten sammanställdes och användes sedan som grund när analysmetoden SWOT genomfördes. Svaren behölls på begäran av medverkande anonyma.

Landskapsanalyser

Två olika analysmetoder tillämpats på platsen – DIVE och SWOT. Landskapsanalyserna har genomförts av författaren. Analysmetoderna valdes utifrån möjligheten till ett kulturhistoriskt fokus och värderande.

Landskapsanalys – DIVE

DIVE är en analysmetod för att värdera och förstå landskap i städer och på landsbygden (Riksantikvaren 2009) och är framlagd som underlag av Riksantikvarieämbetet för att stödja och vägleda kommuner och länsstyrelser i planeringsprocesser (2017d). DIVE-analysen genomfördes utifrån de fyra steg som analysen baseras på: Beskrivande, Tolkning, Värdering samt Aktiverande. Steg ett baserades på litteraturundersökningen och de kommande stegen baserades sedan på resultatet av alla tidigare steg, vilket gjorde att sammanfattningen blev en utveckling av alla stegen tillsammans. DIVE-analysen kompletterades med hjälp av arkitekten Ingemar Eriksson och planarkitekten Malin Marntells landskapsanalys över Ultuna som gjordes i samband med förslaget till en fördjupad översiktsplan inför forbindelsen över Fyrisån (2015).

Steg ett - Beskrivande genomfördes genom en kort sammanställning och beskrivning av områdets historiska karaktär och dess kännetecken. Beskrivningen utgick ifrån den tidigare litteraturundersökning som genomförts av Ultunas historia. En sammanfattande text skrevs där större händelser som påverkat historien lyfts upp. Även element och lämningar som finns idag på platsen lyftes. En förtydligande tid- och rummatris skapades där större strukturer, områdets användning och element eller detaljer delades in i tidsintervall. Detta för att ge mottagaren information om området och dess historia för en bättre förståelse. Litteraturundersökningen kompletterades med fornsök på Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS, 2019) där sökningen begränsades till Ultuna, Uppsala län som område och alla fynd dokumenterades. Sökningen genomfördes 2019-04-05. Därefter besöktes området med syfte att kolla på de element litteraturen lyft samt dokumentationen från fornsök och vilka som är synliga på området idag. De element som fanns kvar idag dokumenterades och fördes in i tid- och rummatrisen.

Steg två - Tolkning genomfördes som en sammanfattande och utvecklande del till steg ett. Syftet med steget var att lyfta områdets historiska betydelse då och nu där betydelsebärande eller förmedlande egenskaper och händelser som framgick i steg ett fick mer fokus. Egenskaperna eller händelserna diskuteras och sattes i ett större sammanhang med fokus på tid.

Steg tre - Värdering genomfördes genom en kort beskrivning och sammanfattning av områdets kulturhistoriska värden, dess utvecklingspotential, sårbarhet och förändringskapacitet med framtiden i fokus. Detta för att lyfta hur platsen kan förändras med fortsatt fokus på dess kulturhistoria. Fokuset på framtiden har som

syfte att lyfta vikten för förståelse över längre tidsperioder när landskapsanalyser genomförs. Steget genomfördes och utvecklades med steg ett och två som grund.

Steg fyra - Aktiverande genomfördes genom en kort sammanfattning och beskrivning av handlingsmöjligheter, förslag och idéer på förvaltning och utveckling av utpekade historiska kvaliteter och resurser i området. Steget genomfördes med steg ett till tre som grund. Detta steg har som syfte att lägga fram förslag på hur landskapet kan förändras samt hur detta kan påverka områdets kulturhistoria.

De fyra stegen sammanfattades kort i en beskrivande text med fokus på platsens historiska betydelse samt hur kulturhistorien kan kopplas till framtiden och framtida händelser på Ultuna.

Landskapsanalys – SWOT

SWOT står för Strengths (styrkor), Weaknesses (svagheter), Opportunitets (möjligheter) och Threats (hot) (Svensk Industridesign 2018). Analysmetoden uppkom från början med syfte att analysera ett företags mål och framtida förutsättningar (ibid.). SWOT-metoden fokuserar på att dela in ett projekt i fyra delar utifrån styrkor, svagheter, möjligheter och hot och är enligt Stiftelsen Svensk Industridesign (ibid.) en bra metod för att välja strategi i en process. SWOT valdes då det är en värderande analysmetod som ofta används på landskapsarkitektutbildningen. Analysen gjordes i en fyrdelad mall där olika delarna av projektet placeras i någon av de fyra beskrivande rutorna (ibid.).

- » Styrkor är det som anses vara positivt och skapa platsens karaktär eller utseende idag.
- » Svagheter är det som platsen kan sakna eller brister som platsen har idag som kan påverka området negativt nu eller i framtiden.
- » Möjligheter är tänkta framtidsscenario och utvecklingar platsen kan genomgå med möjliga positiva resultat för platsen.
- » Hot är möjliga framtida scenarion som kan ha en negativ påverkan på platsens nuvarande karaktär eller utseende.

Analysen genomfördes genom att tre huvudämnen valdes ut genom ett selektivt urval av arbetets syfte och huvudämne, alla tre med koppling till arbetets syfte: **“kulturhistoria”, “aktivitet och användning”** samt **“stadsnod”**. Dessa tre ämnen sammanfattades och utvärderades med litteraturundersökningen och platsobservationer som grund. Varje ämne placerades i de fyra mallarna med en motivering och förklaring till varför de kan vara en styrka, svaghet, möjlighet eller ett hot.

Kulturhistoria syftar på områdets historia utifrån resultatet av litteraturundersökningen. Fokus ligger på områdets kulturhistoriska helhet och på händelser samt dokumentationer som har påverkat hur området ser ut idag och hur detta kan påverka områdets framtid.

Aktivitet och användning syftar på vad som händer i området och hur rörelsen i och genom området ser ut. Aktivitet syftar på rörelse eller andra fysiska moment som besökare gör på platsen. Användning syftar på hur området resurser så som verksamheter eller landskap nyttjas. Detta ämne hade platsobservationerna som största grund.

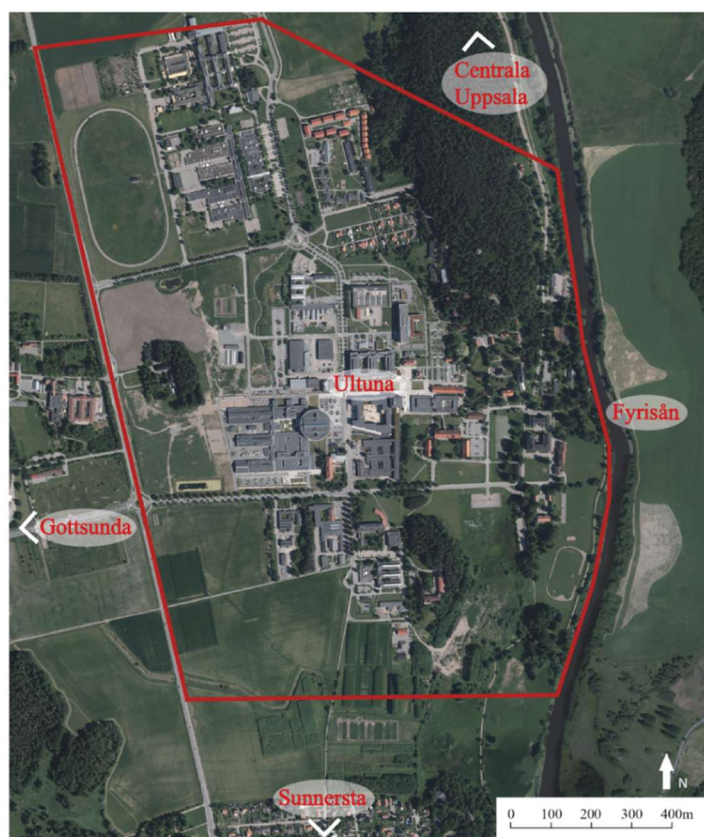
Stadsnod syftar på Uppsala Kommuns (2016) tänkta framtida stadsnod Gottsunda-Ultuna. Litteraturundersökningen samt platsobservationer kombinerades och utvärderades utifrån Uppsala Kommuns vision om stadsnoder, framtida Ultuna och dess utveckling och hur detta kan påverka området.

Utvärderingsmatris

En utvärderingsmatris togs fram med syfte att utvärdera resultaten från de två analysmetoderna. Utvärderingsmatrisens frågor är framtagna för detta arbetet och har som syfte att lyfta viktiga frågor som kan tänkas beröra eller skapa konflikt vid landskapsanalyser eller förändringar i landskapet. Analysmetodernas samt litteraturundersökningens resultat ligger som grund till valet av frågor. Frågorna valdes efter att båda analysmetoderna genomförts för bättre förståelse för deras innehåll. Syftet med frågorna är en variation av fokus som inte favoriserar någon av analysmetoderna.

Analysmetodernas resultat utvärderades genom att åtta frågor ställdes. Svaren på frågorna utgick enbart från genomförandet och resultaten av analysmetoderna och motiverades vid behov av förklaring. Matrisens fokus var att finna likheter eller olikheter inom de valda frågorna och ämnet som kan påverka analysmetodens resultat med koppling till frågeställningen.

Området

Figur 1: Karta över området samt områdesgräns
Ortofoto © Lantmäteriet 2019

Ultuna ligger 5 km söder om centrala Uppsala. I öst rinner Fyrisån och i norr går Uppsalaåsen. I väst avgränsas Ultuna av Dag Hammarskjölds väg. På området idag

finns ett universitet - Sveriges Lantbruksuniversitet, en folkhögskola - Uppsala Folkhögskola, bostäder, Universitetsdjursjukhus, Sveriges Veterinärmedicinska Anstalt (SVA), förskoleverksamheter samt företagslokaler (Hulth 2002). Det finns flera rekreationsmöjligheter på området så som frisbeegolfbanor, markerade vandringsleder samt plats för bollsporter och friidrott (ibid.).

I Uppsala Kommuns Översiktsplan från 2016 presenteras en vision om en fyrkärnig sa med fyra nya stadsnoder som kompletterar stadskärnan. En av stadsnoderna i Översiktsplanen är Gottsunda-Ultuna. Uppsala kommun beskriver i rapporten en stadsnod som en stadsdel med fler bostäder, ökad service samt tillgänglighet och god kommunikation till övriga stadsnoder. Vidare beskriver dem att huvudsyftet med utvecklingen i Gottsunda-Ultuna är att öka kollektivtrafiken i och till området, bygga fler bostäder samt stärka och bygga vidare på de verksamheter som finns i området idag.

Begrepp och förkortningar

ELC – Förkortning för Europeiska landskapskonventionen / European Landscape Convention

Kulturmiljö – En plats eller ett mindre landskap där objekt och strukturer skapar och vittnar om historiska epoker eller händelser (RAÄ 2017e).

Kulturvärden – I detta arbete definieras kulturvärden som ett inslag eller objekt i landskapets värde ur ett kulturhistoriskt perspektiv (RAÄ 2017e).

Landskap – I detta arbete definieras landskap som ett område i varierande storlek med en karaktär eller identitet. Kan inkludera natur så som växter eller topografi, eller objekt i en miljö så som byggda detaljer eller stråk. Kan delas upp utifrån karaktärer eller användning (RAÄ 2017c).

RAÄ – Förkortning för Riksantikvarieämbetet

SLU – Förkortning för Sveriges Lantbruksuniversitet

Stadsnod - Stadsdel som kompletterar stadskärnan med mer arbetsplatser, boende och service samt med en ökad tillgänglighet och kommunikation mellan de andra stadsnoderna (Uppsala Kommun 2016).

Litteraturstudie

En litteraturstudie har genomförts för att stärka arbetets kunskap inom kulturhistoria i landskapet, landskapsförändringar och Ultunas historia. Litteraturstudien ligger till grund för arbetets resultat och diskussion.

Kulturhistoria i landskapet

Landskapet som vi ser idag är resultatet av människans nyttjande och hantering av dess naturresurser (Brendalmo et al 2007). Detta i sig är ett resultat av kulturella influenser som påverkat människans intressen och aktiviteter (ibid.). Kulturhistoria kan beskrivas som förhållandet mellan nutid och dåtidens händelser och lämningar som kopplas samman med framtiden (Rossholm Lagerlöf 1998). Enligt Qui och Zhang i deras arbete om kulturhistoriens dimensioner (2017) ska kulturhistoria inte ses som ett tillägg i landskapet, utan en del av landskapet som inte går att ersätta eller förnya. De påpekar även att kulturhistoriska skapar en kulturell identitet, vilket de benämner som själva kärnan för kulturhistoria.

Landskap i förändring

Det här kapitlet utgår ifrån Marc Antrops text *Why landscapes of the past are important for the future* (2003). Antrop är en professor i geografi med inriktning på landskapsvetenskap och planering (ibid.) Förändringar i landskapet ses ofta som ett hot och en negativ utveckling med förluster i diversitet och identitet som resultat. Det negativa i en plats kan vara starten till en förändring som skapar något positivt. Antrops menar att historiskt sett kan landskapsförändringar i största grad vara resultat av tre anledningar: tillgänglighet, urbanisering och globalisering.

Förändring på grund av tillgänglighet beror på funktionen av en plats enligt Antrops. En plats som inte är tillgänglig är inte lika attraktiv att besöka eller inbjudande som en med hög tillgänglighet.

Antrop anser vidare att urbanisering har varit en grund till förändringar i de flesta landskap i Europa menar Antrop. Detta på grund av människans vilja att utnyttja landskapets resurser och skapa en handelspunkt för varor. Exempel på händelser i historien med urbanisering som resultat är den medeltida handelsstaden, industriella revolutionen och andra världskriget. Urbanisering är en förändring i livsstil som kan leda till en glesare och mindre befolkad landsbygd.

Globalisering är när förändringar i landskapet sker som ett resultat av en lokal förändring enligt Antrop. Förändringarna kan involvera ekonomi, kommunikation och relationer och påverka människans aktivitet eller intressen vilket kan framtvinga en förändring.

Antrop avslutar med att utvärdera kulturhistoria och livshändelser. Precis som att en människa som genomgått många händelser i sitt liv har lättare att bli ihågkommen eller skapa intryck på andra människor, kan ett landskap som genomgått förändringar skapa mer och fler intryck.

Landskapsanalys och kulturhistoria

När ett landskap analyseras måste interaktionen mellan element, natur och kultur beaktas enligt Daniel J Marcucci, forskare inom planering och miljöplanering (1999). Han påpekar även att alla landskap är lokala och ett landskaps historia måste vara om en specifik plats, inte en region eller större yta. Men enligt Riksantikvarieämbetet är det av stor vikt att även ha en regional synvinkel när en landskapsanalys genomförs (2017c). Riksantikvarieämbetet lägger i samma text även vikt på att kunskap, kunskapsunderlag samt en öppenhet och förståelse för olika åsikter och uppfattningar bygger den största grunden vid en landskapsanalys.

Ultunas historia

Ultuna har en historia som går långt tillbaka i tiden vilket de många fynd från gravfält och boplatser man funnit på området vittnar om enligt arkeologen Helena Hulth (2013). Två större gravfält har upptäckts på Ultuna vilka beräknas vara från huvudsakligen vikingatiden (ibid.). Vid utgrävningar har man även funnit tidigare boplatser och föremål så som Ultunahjälmen som idag finns på Historiska Museet i Stockholm (Historiska Museet 2011., Hulth 2014). Hulth berättar även att Ultuna troligen var en centralort med sitt starka läge både handelsmässigt och militärt strategiskt.

I boken Ultunaringen berättar Lennart Hulth (2002) att på 1000-talet beräknas 10 större gårdar ha funnits på Ultuna och 1615 blev Ultuna gård en Kungsladugård till Uppsala slott. Hulth berättar vidare att det var även på 1600-talet som den första herrgården byggdes ute på Ultuna uppförd av Olof Rudbeck d ä och även en parkanläggning uppfördes kring denna. Denna parkanläggning ska enligt Hulth ha utvecklats ytterligare under 1700-talet och det går än idag att se de träd som planterats runt herrgårdsbyggnaderna. I Ultunaringen nämns ”Stjärnan” som en av dessa planteringar i nordöstra Ultuna, mellan tidigare studentbostäderna och Fyrisån, som än idag finns kvar.

1848 inrättas Ultunas Lantbruksinstitut och lite mindre än 100 år senare, 1932, inrättas Lantbrukshögskolan på Ultuna (Hulth 2002). Detta innebar att nya lokaler för undervisning samt bostäder för studenter och professorer upprättades på området (ibid.) Detta möttes dock av motstånd från bondeståndet som menade att Ultunaleran var för bra för att nyttjas till undervisning istället för renodlat jordbruk menar agronom och tidigare rektor för SLU- Lennart Hjelm (1977). Hulth beskriver vidare i Ultunaringen att inrättningen av Lantbrukshögskolan medförde en kraftig expansion av Ultuna i form av institutionsbyggnader och bostäder över hela Ultuna. Under denna tid uppfördes två minnesstenar på Ultuna till minne av Johan Arrhenius, agronom Lantbruksinstitutets förste föreståndare, samt Hampus von Post, agronom och professor i geologi och kemi, som båda finns kvar idag (FMIS 2019).

1977 inrättades Sveriges Lantbruksuniversitet på Ultuna med syfte att sammanföra tre högskolor: Lantbrukshögskolan, Veterinärhögskolan och Skogshögskolan (SLU 2018). En ökad studentaktivitet medförde inslag och landmärken på Ultuna kopplade till detta, likt gravsättningen i söder och en båt som gått på grund vilka kopplas med Ultuna Studentkårs ”maskot” Jyns Ultune (Hulth 2002). Det finns

idag två kårer på Campus Ultuna, Ultuna Studentkår och Veterinärmedicinska Föreningen, och tillhörande lokaler så som kårhus och idrottshall (Ultuna Studentkår 2019).

Exploateringen av Ultuna i samband med Lantbrukshögskolans tillväxt har Helena Hulth i en utgrävningsrapport lyft som ett problem för arkeologiska kunskaper och dokumentationer av området (2014). I samma rapport framgår det att få utbyggnader och utgrävningar under flera längre perioder dokumenterats vilket bidragit till en kunskapslucka där vissa fornlämningar saknas eller försvunnit helt.

Resultat

Resultatet är uppdelat i tre delar: en DIVE-analys av området, en SWOT-analys av området, samt resultatet av analyserna i en utvärderingsmatris.

DIVE-analys

Syftet med denna kulturmiljöanalys är att analysera ett område på Ultuna, Uppsala, för att få större kännedom och förståelse för områdets kulturhistoria. DIVE-analysen utgår ifrån fyra steg: beskrivande, tolkning, värdering och aktiverande, vilka sedan sammanfattas. Varje steg har ett nytt syfte eller fokus där tidigare stegs sammanfattning utvecklas. En tid- och rummatris skapades där stora strukturer, områdes användning och element eller detaljer delas in i historiska tidsintervall, som komplement till steg 1. Analysen har sedan kompletteras av Erikssons och Marntells landskapsanalys över Ultuna (2015).

Tid	Stora strukturer	Användning	Element och detaljer
Nutid, 2019	SLU, Bostäder Utbyggnad av SLU och bostäder	Undervisning Studentbostäder och privatbostäder Förskolor	Nybyggda universitetsbyggnader Nya bostäder byggs Många tomma äldre byggnader
Lantbruks-institut, Lantbrukshögskola och SLU 1848 - 2000-talet	Nya lokaler och byggnader för undervisning Student och professorsbostäder Lokaler för lantbruk	Undervisning Studentbostäder och privatbostäder Lantbruk	Minnesstenar Landmärken från studentaktiviteter Logen, Syltan och Syltallen samt kårhuset som finns idag Undervisningslokaler och bostäder

			(privat samt student) Vägnät och vägsystem
1000-talet - 1800-talet Kungsladugård	Gårdar, gårdsbyggnader Kungsladugård	Lantbruk och bostäder	Alléer och trädplanteringar Ultuna Herrgård Birgittatorpet
1500 f. Kr. - 1000 e. Kr.	Tidigt lantbruk Stora delar av Ultuna fortfarande under vatten	Lantbruk och bösättning	Gravfält med gravhögar Brandgravar Båtgravar Stensättningar Stigsystem

Figur 2: Tid- och rummatris över Ultunas historia

Sammanfattning

Ultuna har en historia som daterar tillbaka till bronsåldern. Området har länge definierats och präglats av lantbruk och utbildning. Områdets olika användning har lämnat avtryck i landskapet som finns kvar än idag. Från gamla trädalléer och planteringar, undervisningslokaler och gårdsbyggnader till gravfält från bronsåldern. Ultunas historia har gett områden en tydlig karaktär idag med ett universitetscampus omringat av öppna ytor, gamla gårdslokaler och flera verksamheter. Många av de lämningar som finns kvar att se idag är väl bevarade. Den rika historia platsen vittnar om har ett värde som inte kan ersättas och bör därför inte gå förlorad eller förstöras. Detta för att värna om platsens oersättliga identitet och prägel.

Ultuna är tänkt ingå i en framtida stadsnod som innebär att fler bostäder och verksamhetslokaler byggs. Detta kan innebära ett hot mot det landskap som idag finns på Ultuna. Ett möjligt sätt att både skapa fler bostäder eller verksamheter på Ultuna, utan att förstöra eller påverka dess kulturhistoria, är att nyttja vad som finns. Det står många stora och tomma lokaler och byggnader på området idag. Gamla institutionsbyggnader eller företagslokaler kan nyttjas och göra plats för fler bostäder och verksamheter.

Ultunas parkområde har idag ett högt underhåll och lockar många besökare. Det höga underhållet kan vara anledningen till att historiska inslag är så väl bevarade. Det är alltså av stor vikt att dessa fortsätter underhållas och skötas för att inte förstöras.

Ultuna domineras idag av historiska lämningar från de senaste århundradena och det finns ett antal registrerade fornlämningar på området. Många äldre objekt har dock gått förlorade eller blivit förstörda vid tidigare utgrävningar, vilket kräver extra varsamhet och underhåll av de äldre lämningar som finns kvar idag. Underhåll och varsamhet krävs för att skapa en kontinuitet i historiska inslag och en tydligare helhetsbild av områdets historiska utveckling. Det finns fyra tidsepoker som speglar hur Ultuna ser ut idag – Lantbruksinstitutet, Kungsladugården och den medeltida byn. Dessa tre tidsepoker skapar tillsammans med lämningar och strukturer en viktig helhet och historia.

SWOT-analys

SWOT-analysen har genomförts utifrån dess mall med fyra kategorier, se fig.3. Tre huvudämnen har valts ut: “Kulturhistoria”, “Aktivitet och användning” samt “Stadsnod”, som alla placerats i de fyra kategorierna med motivering. Svaren baserades på platsanalyser samt intervjuer.

Positiva	Negativa
S Styrkor (Strengths)	W Svagheter (Weaknesses)
O Möjligheter (Opportunities)	T Hot (Threats)

Figur 3: Matris för SWOT-analys

Styrkor

- » Kulturhistoria: Ultuna har en lång historia som präglas av jordbruk och utbildning. Det finns många synliga landskapsinslag idag från flera olika tidsepoker och händelser som vittnar om områdets historia. Detta stärker områdets unika karaktär och identitet som en kulturhistorisk miljö.
- » Aktivitet och användning: På Ultuna idag finns flera anlagda trädgårdar och parker. Dessa, tillsammans med områdets många planteringar och växtanläggningar ger området en unik artrikedom med god kontinuitet och hög skötsel. Vilket lockar enligt platsobservationer många besökare som både ökar rörelsen i området samt stärker platsens varumärke.
- » Stadsnod: Ultuna är idag ett välbesökt område och har en hög rörelse i och genom området vilket platsobservationer visat. Ultunas geografiska position i Uppsala uppskattas vara mycket attraktiv och gynna den framtida tanken om en ny stadsnod där nya bostäder och verksamheter ska byggas och etableras. Det finns idag goda kommunikationsmöjligheter till Uppsala centrum via kommunaltrafik.

Svagheter

- » Kulturhistoria: Det saknas mycket dokumentationer från utgrävningar när Lantbruksinstitutet och Lantbrukshögskolan etablerade sig på Ultuna. Detta skapar en kunskapslucka arkeologiskt sett och gäller flera tidsperioder. Detta kan påverka områdets historiska bild och autenticiteten negativt.
- » Aktivitet och användning: Det finns idag få affärer eller butiker på Ultuna som lockar mer spontana besökare till området. På helgerna är majoriteten av alla företag eller verksamheter på området stängda vilket påverkar rörelsen och aktiviteterna på området. Rörelsen som sker på eller genom området kan anses ensidig och kan påverka aktiviteter som genomförs på området.
- » Stadsnod: Det finns många byggnader utspridda på Ultuna som idag står tomma. Dessa kan skapa en ödslig känsla och en mindre attraktiv miljö. Infrastrukturen som finns i området idag är mycket begränsad med endast tre större bilvägar som leder till kringliggande områden vilket kan påverka den framtida tanken om ökad kommunikation till andra stadsnoder eller centrala Uppsala.

Möjligheter

- » Kulturhistoria: Ultunas kulturhistoriska starka identitet av jordbruk och lantbruk kan utnyttjas på flera sätt. En möjlighet kan vara att marken nyttjas som lantbruk i framtiden. Detta kan attrahera eller gynna många aktörer så som Uppsala kommun med en stadsnära odling eller SLU som en del av dess undervisning.
- » Aktivitet och användning: Ett växande SLU och Ultuna kan bättre sprida lärodom och utveckla forskning inom miljö och ett hållbart liv. Om LSU blir mer aktiva i samhällsfrågor kan attraktiviteten för universitetet öka och bidra med mer rörelse. De ytor och åkrar som idag står tomma kan med tiden fylla en funktion och utvecklas med tiden.
- » Stadsnod: Ultuna är ett stort område med låg exploatering och mängd bebyggelse. Området har en stor möjlighet till exploatering i form av bostäder, verksamheter eller företagsparker. Detta stärks av dess attraktiva läge i Uppsala vilket rörelsen som observerades genom området vittnar om. I och med att Ultuna ingår i den tänkta framtida stadsnoden har området en god möjlighet att expandera och växa. Detta är en god möjlighet för aktörer med syfte att bygga bostäder eller verksamhetslokaler.

Hot

- » Kulturhistoria: Ultunas kulturhistoria i området kan anses mycket dominerande för området vilket kan hindra framtida utvecklingar eller exploateringar av verksamheter på platsen.
- » Aktivitet och användning: Utvecklas inte Ultuna med fler bostäder och ökad användning kan forskning drabbas. Ett Ultuna under långsam utveckling kan hindra framtida möjligheter med exempelvis bostadsbrist.
- » Stadsnod: Gottsunda-Ultuna som stadsnod innebär troligtvis även en ökad trafik i och till området vilket i sin tur kräver bättre infrastruktur och mobilitet. Nya vägar kan anläggas och den stilla naturen och atmosfären som Ultuna har idag kan hotas av trafikbuller. Området kan även på grund av sin stora möjlighet till exploatering expandera och växa. Byggs fler bostäder och verksamheter i området kan biodiversiteten påverkas negativt då planeringar och äldre växter kan försvinna. Detta påverkar djur och pollinerare negativt och den biologiska mångfalden. SLU riskerar att tappa ägd mark med expansionen vilket kan störa universitetets rekrytering, forskning och attraktivitet i framtiden

Utvärderingsmatris

I utvärderingsmatrisen har DIVE-analysens och SWOT-analysens resultat värderats utifrån frågor framtagna specifikt för detta arbete.

Frågor	DIVE	SWOT
Framtid Berör analysmetoden en framtidsaspekt?	Ja, tydliga instruktioner på att framtiden ska finnas i fokus samt att förslag på skötsel och råd av platsen ska finnas med.	Alla fyra delar kan beröra framtiden på olika sätt, styrkor och svagheter skapar möjligheter och hot i framtiden.

Större strukturer Ger metoden utrymme till skillnad i bedömning mellan större och mindre strukturer eller landskapsinslag?	Det finns utrymme i analysens alla delar och utrymme att diskutera samt värdera dessa mot varandra i steg 3 och 4.	Ja, alla fyra delar kan behandlas på både större som mindre skala. Dock ingen tydlig struktur på hur dessa ska jämföras utöver mallens grundmetod.
Styrkor Uppmanar metoden att lyfta styrkor?	Ja.	Ja.
Svagheter Uppmanar analysmetoden att lyfta svagheter?	Nej. Endast platsens sårbarhetspunkter och hur dessa kan hanteras, inte svagheter eller inslag som kan anses dåliga.	Ja.
Olika tidsaspekter/tidsepoker Berör analysmetoden olika tidsaspekter eller tidsepoker?	Ja, tydliga instruktioner om hur tid kan hanteras samt utrymme till interaktioner och diskussioner mellan tidsepoker.	Hot och möjligheter kan ses som en uppmaning att tänka på framtiden. Ingen tydlig antydning på dåtiden, mestadels nutiden i fokus.
Olik bedömning Kan metoden misstolkas eller uppfattas olika beroende på vem som gör den?	Analysen har mycket tydliga instruktioner som ger lite utrymme till egna tolkningar.	Väldigt fri metod, kan ses som positivt då den uppmanar till eget tänkande och sätter inga ramar för vad som ska analyseras och värderas. Kan ses som negativt då användaren av metoden kan missa att ta upp aspekter som kan anses viktiga.

Figur 4: Utvärderingsmatris över DIVE- och SWOT-analys

Diskussion

Frågeställningen i detta arbete var hur resultatet av två landskapsanalyser kan komplettera varandra och hur detta kan kopplas till problematiken som finns i svenska kommuner kring värdering av kulturhistoriska landskap. Utvärderingen av de två landskapsanalysernas resultat visar att resultatet kan variera beroende på vilken metod man väljer. Men också att det finns luckor och oklarheter i hur en landskapsanalys kan genomföras vilket kan vara grunden till problematiken.

Kulturmiljöer är oersättliga platser enligt Qui och Zhang (2017) är det av stor vikt för dem och många andra att ett landskaps historia finns med i planeringen. I detta arbete har en teori och bakgrundshistoria funnits med som grundpelare för båda analyserna, men detta behöver inte vara fallet för alla analysmetoder eller alla resultat av dessa analysmetoder.

I SWOT däremot uppmanas det i analysen att även lyfta negativa punkter, vilket DIVE inte gör. Enligt Antrop (2003) är det viktigt att även lyfta vad som skapat en förändring, vilket ofta kan vara det negativa i en plats. Enligt honom är förändringar ett resultat av att en vill förändra en plats brister till positivt och en användbar plats. Riksantikvarieämbetet definierar en landskapsanalys som en värdering där möjligheter och konsekvenser konstateras (2017c). I utvärderingsmatrisen framgår det att DIVE-inte lyfter detta. Då kan platsen anses eller tolkas som perfekt och inte behöver förändras, vilket kan vara missvisande. Detta kan ses som en av DIVE:s större brister och begränsningar som kan påverka resultatet och hur detta behandlas i verkligheten. Därför kan SWOT ses som ett bra komplement till DIVE vad gäller svagheter och negativa delar.

Utvärderingsmatrisen visar att en aspekt som båda analysmetoderna lyfter är framtiden. I DIVE finns det konkret i steg 3 och 4 att en framtidsaspekt ska ingå i analysen. I SWOT är möjligheter och hot ett bra sätt att analysera med framtiden i åtanke. Framtiden och en tidsuppfattning mellan dåtid, nutid är en viktig aspekt för att förstå och lära av en plats kulturhistoria och identitet (Rossholm Lagerlöf 1998).

Riksantikvarieämbetet har lagt fram DIVE som förslag och stöd till analyser av landskap och kulturmiljöer. DIVE har en mer djupgående metod än SWOT som skapar en förståelse för platsens kulturhistoria. Det är av stor vikt att förstå och analysera dåtida händelser, hur platsen nyttjats och dess förändringar när ett landskap analyseras (Brendalmo et al 2007).

Valet av analysmetoder kan vara av stor vikt beroende på vilka områden som vill belysas. Hade exempelvis enbart DIVE använts hade inte platsens svagheter lyfts och kanske glömts bort i en möjlig förändring. Olika analysmetoder har olika fokus vilket påverkar resultatet och vad som tas vidare till en möjlig förändringsprocess. Hade fokus i en analysmetod legat på hur kulturhistorien istället påverkar ekonomi och välfärd, vilket RAÄ (2017a) samt Qui och Zhang (2017) menar det gör, hade resultatet troligtvis varit vinklat på ett annat sätt. Valet av analysmetod bör alltså utgå ifrån intresse och motiv med att analysen genomförs.

Metoddiskussion

Detta arbete har haft som syfte att utvärdera hur två landskapsanalyser kompletterar varandra. Då arbetets utgångspunkt var att resultaten från de olika analysmetoderna skulle variera kan detta ha påverkat resultatet. Valet av landskapsanalyser har till stor del påverkat jämförelsen och färgat arbetet. Även om de båda kan tyckas komplettera varandra kan andra analysmetoder ge andra resultat. Ett sätt att tydligare undersöka och förankra arbetet i hur kommuner i Sverige uppfattar landskapsvärderingar är att titta på vilka analysmetoder dessa använt och använder. Deras åsikter och syn på de brister olika metoder har hade kunnat användas som bakgrund till val av metod för att belysa problemen eller skillnaderna som finns ännu mer.

Arbetet hade kunnat förändrats med en frågeställning mer nischad mot ett specifikt område inom kulturmiljöanalyser eller med kommunens åsikt som bakgrund. Valet av metod gör att resultatet endast är tillförlitligt i utvärderingen av DIVE och SWOT och variationer i resultat kan inte konstateras som ett generellt problem.

Resultatet beror även mycket på utvärderingsmatrisen som skapades för just detta arbete. Egna frågor valdes då andra passande matriser ej påträffades. Även om målet med matrisen var att lyfta skillnader och ej favorisera någon av analyserna har den klart påverkat resultatet. En annan matris med annat fokus hade kunnat ge ett helt annorlunda resultat och diskussion. Precis som med valet av analysmetoder kan valet av matris och dess frågor ge ett annat fokus och resultat. För att studera skillnader i detta kan ett förslag på framtida arbeten vara att utvärdera matriser eller andra metoder för utvärdering med annan inriktning än den som användes i detta arbete.

Framtida forskning

För att fortsätta studera ämnet hur resultatet av landskapsanalyser kan variera och betydelsen kan flera analysmetoder utvärderas med olika fokus. En mer vetenskaplig utvärderingsmatris kan även utvecklas för utvärdering av fler resultat. Det kan även finnas intresse att undersöka hur kommunerna ser på ämnet och analysmetoder, samt vilka och hur de använder landskapsanalyser i praktiken, samt andra metoder för utvärdering av resultat.

Slutsats

Syftet med detta arbete var inte att ta fram det rätta sättet att analysera ett landskap ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Istället lyfts problematiken som finns inom vid kulturmiljöanalyser. Med detta sagt kan det dras några slutsatser som kan tänkas hjälpa i arbetet för en bättre kulturmiljö. Det är av stor vikt både för framtiden, men även för förståelse och respekt för dåtiden, att grundliga undersökningar och dokumentationer görs när ett landskap förändras. Det är även av stor vikt och med respekt som flera åsikter och känslor bör beaktas inför en förändring då dessa kan bidra med andra uppfattningar om landskapet eller dess historia.

SWOT och DIVE kan ses som två väldigt olika analysmetoder men dessa två kompletterar varandra vilket kan ge ett mer nyanserat resultat av landskapsanalysen. Att komplettera två analysmetoder kan därför anses som en bra metod när landskapsanalyser ska genomföras.

Referenser

- Antrop, M (2003). Why landscapes of the past are important for the future. *Landscape and urban planning*, vol. 70, ss. 21-34.
DOI: 10.1016/j.landurbplan.2003.10.002
- Brendalsmo, J., Bøe Sollund, M.L., Norderhaug, A., Stabbetorp, O.E. (2007). Layers of the past: A theory and method for historical landscape analysis. *Routledge, Taylor & Francis Group*, vol. 32 (4), ss. 463-479.
DOI: 10.1080/01426390701449844
- Marcucci, D.J. (1999). Landscape history as a planning tool. *Landscape and Urban Planning*, vol. 49, ss. 67-81. DOI: 10.1016/S0169-2046(00)00054-2
- Qui, J., Zhang, Y. (2017). Value Analysis of Immovable Cultural Relics from Landscape Perspective. *Journal of Landscape Research; Cranston*, vol. 9 (3), ss. 57-63,66. DOI:10.16785/j.issn1943-989x2017.3.014
- Rossholm Lagerlöf, M. (1998). Kulturarv - tidsmöten. *Routledge, Taylor & Francis Group*, vol. 67 (4), ss. 209-216. DOI: 10.1080/00233609808604465
- Council of Europe (2000). *European Landscape Convention*. Tillgänglig: <https://rm.coe.int/1680080621> [2019-05-05]
- Eriksson, I, Marntell, M. (2015). *Landskapsanalys över området kring Fyrisån vid Ultuna och Nantuna gårdar*. Tillgängligt: <https://www.uppsala.se/contentassets/4cbd4e81a8164e9eaa1f7cc82db6e189/bilaga-1h-landskapsanalys-underlagsrapport> [2019-07-28]
- Historiska Museet (2011). Föremål 272256, SHM 2194:. Tillgänglig <http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=272256> [2019-04-18]
- Hjelm, L. (1977). *Från kungsladugård till lantbruksuniversitet*. Allmänna skrifter nr 1. Uppsala.
- Hulth, H. (2013). Ultuna by - i händelsernas centrum. SAU Rapport 2013:5. Uppsala Societas Archaeologica Upsaliensis
- Hulth, H. (2014). Den skyddade logen. SAU Rapport 2014:1. Uppsala Societas Archaeologica Upsaliensis
- Hulth, L. (2002). *Ultunaringen*. Uppsala: Informationsavdelningen SLU.
- Johan Torén (2018). *Färdplan för fördubbat antal SLU-studenter*. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet. Tillgänglig: <https://internt.slu.se/globalassets/mw/utb/utbildning/utbildningsnamnden/projektplan-fordubbat-antal-slu-studenter-20180906.pdf> [2019-05-03]
- Riksantikvaren (2009). *Kulturmiljöanalys: En vägledning för användningen av DIVE-analys*. Oslo: Riksantikvaren. (ISBN:978-82-7574-0)
- Riksantikvarieämbetet (2017a). *Räkna med kulturarvet: Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling*. 2:a upplagan. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. (ISBN:978-91-7209-790-2)
- Riksantikvarieämbetet (2017b). *Kulturvärden i planerings- och bygglovsprocesser*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. Tillgänglig: http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/10799/Rapp2017_9.pdf?sequence=1&isAllowed=y [2019-04-03]
- Riksantikvarieämbetet (2017c). *Landskapsanalys*. Tillgänglig: <https://www.raa.se/samhallsutveckling/samhallsplanering/miljokonsekvensbeskrivningar/landskapsanalys/> [2019-04-03]
- Riksantikvarieämbetet (2017d). *Metoder och kunskapsunderlag*. Tillgänglig: <https://www.raa.se/samhallsutveckling/samhallsplanering/metoder-och-kunskapsunderlag/> [2019-04-03]

- Riksantikvarieämbetet (2017e). *Första frågan: Vad är kulturmiljö?* Tillgänglig: <https://www.raa.se/samhallsutveckling/kulturpolitik/da-och-nu-att-bevara-annanda-och-utveckla-kulturmiljon/forsta-fragan-vad-ar-kulturmiljo/> [2019-05-20]
- Riksantikvarieämbetet (2018). *Kulturvärden försvinner i byggprocessen*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. Tillgänglig: <https://www.raa.se/app/uploads/2018/12/Rapport-Kultur%C3%A4rden-f%C3%B6rsvinner-i-byggprocessen.pdf> [2019-04-03]
- Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem, FMIS. 2019-05-04
- David, M., Sutton, C. D. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Lund: Studentlitteratur AB
- Stiftelsen Svensk Industridesign (2018). *SWOT-analys*. Stockholm. Tillgängligt: <http://www.svid.se/sv/Designprojektguiden/1Forberedelse/Verksamheten/SWOT-analys/> [2019-04-08]
- Sune Lindh (2018). SLU:s historik. Tillgängligt: <https://www.slu.se/om-slu/fakta-visioner-varderingar/slus-historik/> [2019-04-18]
- Ultuna Studentkår (2019). *Vad är ULS*. Tillgängligt: <http://ultunastudentkar.se/index.php/om-uls-2/vad-ar-uls/> [2019-05-15]
- Uppsala Kommun (2016). *Översiktsplan 2016 för Uppsala Kommun*. Tillgängligt: <https://www.uppsala.se/contentassets/7d682210066f491ba5236651b03f253e/op-2016-del-a-huvudhandling.pdf> [2019-05-03]

Kartor

- Lantmäteriet (2019). *Figur 1: Karta över området samt områdesgräns*. [Kartografiskt material] Uppsala: Lantmäteriet.